

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	5 Rhagfyr 2024
Pwnc:	Diweddariad ar Gynllun Gweithredu'r Adolygiad o Effeithlonrwydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae'r adroddiad hwn yn rhoi gwybod i aelodau'r Pwyllgor am hynt y gwaith o weithredu'r argymhellion a wnaed gan CIPFA yn dilyn ei adolygiad o effeithlonrwydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn 2024.	

1. Cyflwyniad

- Yn ei gyfarfod ar 18 Ebrill 2024, derbyniodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio adroddiad yn dilyn darn o waith a gwblhawyd i fodloni gofynion Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) [Datganiad Sefyllfa: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol ar Heddlu 2022](#), sy'n argymhell bod pwyllgorau archwilio'n gwerthuso eu heffaith a nodi meysydd i'w gwella.
- Cafodd y Pwyllgor y wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd o ran gweithredu'r argymhellion yn ei gyfarfod ar 27 Mehefin 2024 a gofynnodd am ddiweddariad arall ymhen chwe mis.
- Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor ar y cynnydd hyd yma o ran gweithredu'r argymhellion a wnaed gan CIPFA. O ran y 10 argymhelliad a wnaed a 13 cam gweithredu a gynigiwyd i ddatrys yr argymhelliad, mae 10 cam gweithredu wedi'u gweithredu'n llawn, dau wedi'u nodi ac mae un cam yn parhau i fynd rhagddo, sef:
 - darparu hyfforddiant i swyddogion ar adrodd i'r Pwyllgor.

2. Argymhelliad

- Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi'r camau gweithredu yn y tabl isod a'i fod yn fodlon gyda'r modd y mae'r argymhellion wedi cael eu rhoi ar waith.

Cynllun Gweithredu'r Adolygiad o Effeithlonrwydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Rhif.	Argymhelliad	Cam Gweithredu Arfaethedig	Person Cyfrifol / Dyddiad Gweithredu	Cynnydd / Statws
1	Diwygio a symleiddio cylch gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i gynnwys pob agwedd ar ei waith, a dileu unrhyw ddyblygu.	Cytunwyd. Bydd yn cael ei wneud yn ystod yr adolygiad o'r Cyfansoddiad.	Pennaeth Archwilio a Risg 31 Mawrth 2024	Wedi'i gwblhau. Cymeradwyodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fersiwn derfynol yn ffurfiol ar 27/06/24.
2	Cynllunio agendâu pwyllgor i flaenoriaethu'r eitemau lle gall y Pwyllgor gael effaith, a'i gefnogi i wneud hynny. Sicrhau bod adroddiadau i'r Pwyllgor yn nodi'n glir pam mae'r adroddiad yn cael ei gyflwyno, a rôl aelodau'r pwyllgor wrth dderbyn ac ystyried yr adroddiadau hyn.	Bydd y Pennaeth Archwilio a Risg yn adolygu'r agenda drafft i sicrhau bod trefn yr eitemau yn briodol, a bydd yr eitemau i'w nodi yn cael eu symud i'r diwedd. Mae'r rheswm dros gyflwyno'r adroddiadau wedi'i gynnwys yn yr adroddiad trosolwg. Fodd bynnag, bydd Pennaeth Archwilio a Risg yn adolygu pob un i sicrhau eu bod wedi'u cwblhau'n llawn ac yn ddigonol. Mae'r Flaenraglen Waith hefyd yn cyfeirio at gylch gorchwyl y Pwyllgor mewn perthynas â phob eitem, felly mae adroddiadau'n cael eu blaenoriaethu a'u cyflwyno fesul un drwy gydol y flwyddyn.	Pennaeth Archwilio a Risg Ar unwaith	Wedi'i gwblhau.

Rhif.	Argymhelliad	Cam Gweithredu Arfaethedig	Person Cyfrifol / Dyddiad Gweithredu	Cynnydd / Statws
3	Annog swyddogion i roi cyflwyniadau byr i'w hadroddiadau er mwyn rhoi cyd-destun ychwanegol. Ystyried gosod terfyn amser ar gyfer cyflwyniadau swyddogion.	Fel yr uchod, bydd y Pennaeth Archwilio a Risg yn adolygu adroddiad trosolwg y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i sicrhau ei fod yn ddigonol ac wedi'i gwblhau'n llawn.	Pennaeth Archwilio a Risg Ar unwaith	Wedi'i gwblhau.
		Bydd yn trafod gyda'r Cadeirydd ynghylch cyfeirio at yr adroddiadau trosolwg hyn.	Pennaeth Archwilio a Risg Ar unwaith	Wedi'i gwblhau.
		Bydd y Pennaeth Archwilio a Risg yn trafod darparu hyfforddiant i swyddogion ar adrodd i'r Pwyllgor gyda'r Rheolwr Hyfforddi a Datblygu AD.	Rheolwr Hyfforddi a Datblygu AD 31 Mawrth 2025	Ar waith. Mae'r Rheolwr Hyfforddi a Datblygu AD wedi cadarnhau bod hyfforddiant ar gyfer swyddogion sy'n adrodd i bwyllgorau wedi'i gynnwys ar y cynllun hyfforddi ar gyfer 2024/25.
4	Ailystyried cydbwysedd rolau gweinyddol y pwyllgor i gefnogi'r Pwyllgor i weithio'n fwy effeithiol.	Mae adnoddau presennol y Gwasanaethau Democrataidd yn golygu nad oes cynhwysedd i gefnogi ymhellach. Mae hyn yn annhebygol o newid oherwydd y cyfyngiadau ariannol presennol.	Prif Weithredwr a Swyddog Monitro	Wedi'i nodi.
5	Symud at gofnodion sy'n canolbwyntio ar weithredu, sy'n cofnodi elfennau allweddol y drafodaeth a'r casgliadau y daethpwyd iddynt yn unig. Defnyddio termau	Cytunwyd. Byddwn yn cynhyrchu cofnodion sy'n canolbwyntio ar gamau gweithredu a phenderfyniadau'r Pwyllgor.	Gwasanaethau Democrataidd Cyfarfod nesaf	Wedi'i gwblhau.

Rhif.	Argymhelliad	Cam Gweithredu Arfaethedig	Person Cyfrifol / Dyddiad Gweithredu	Cynnydd / Statws
	cyson ynghylch penderfyniadau.			
6	Cefnogi'r aelodau lleyg presennol i gael eu hintegreiddio'n fwy i'r Pwyllgor.	Y Cadeirydd i ystyried proses arfarnu ar gyfer aelodau'r Pwyllgor.	Cadeirydd	Wedi'i nodi. Rydym wedi atgoffa'r aelodau lleyg bod modd iddynt ymuno yn y sesiynau briffio i aelodau.
7	Gweithio gyda chynghorwyr risg y Cyngor i sicrhau bod y Pwyllgor yn glir ynghylch ei rolau risg ac yn eu cyflawni.	Bydd y mater yn cael ei adolygu fel rhan o'r asesiad o drefniadau Rheoli Risg y Cyngor sy'n cael ei gynnal ar hyn o bryd gan Zurich.	Pennaeth Archwilio a Risg Ar unwaith	Wedi'i gwblhau. Mae'r Polisi, Strategaeth a Chanllawiau Rheoli Risg wedi cael eu diweddarau i sicrhau bod y rolau'n glir. Mae paragraff wedi cael ei ychwanegu i Gylch Gorchwyl y Pwyllgor o dan y pennawd Rheoli Risg er mwyn cadarnhau cyfrifoldebau'r Pwyllgor pan fydd yn gweithredu fel pwyllgor risg.
8	Ystyried sut y gall archwilio mewnol weithio'n agosach gyda'r Pwyllgor, gan gynnwys cynnal cyfarfodydd anffurfiol gyda'r Cadeirydd cyn ac ar ôl cyfarfodydd, i nodi ffyrdd o ddatblygu'r Pwyllgor.	Cytunwyd. Ar hyn o bryd mae Pennaeth Archwilio a Risg yn cyfarfod â'r Cadeirydd ar sail ad hoc. Fodd bynnag, yn y dyfodol bydd yn cyfarfod yn fwy ffurfiol gyda'r Cadeirydd a'r Dirprwy Gadeirydd yn dilyn pob cyfarfod.	Pennaeth Archwilio a Risg/ Cadeirydd a Dirprwy Gadeirydd Ar unwaith	Wedi'i gwblhau. Mae'r Cadeirydd a'r Pennaeth Archwilio a Risg yn cyfarfod yn anffurfiol yn rheolaidd cyn ac ar ôl cyfarfodydd ac maent yn trafod ffyrdd o ddatblygu'r Pwyllgor.
9	Cyfarfod â'r archwilwyr mewnol ac allanol ar wahân, yn ffurfiol ac yn breifat o leiaf unwaith y	Cytunwyd. Fe drefnir cyfarfod preifat ar wahân rhwng Archwilio Mewnol ac Archwilio Allanol a'r Pwyllgor, heb i swyddogion eraill fod yn bresennol. Ni	Pennaeth Archwilio a Risg	Wedi'i gwblhau. Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi cael ei ddiweddarau fel bod hyn yn cael ei nodi'n glir.

Rhif.	Argymhelliad	Cam Gweithredu Arfaethedig	Person Cyfrifol / Dyddiad Gweithredu	Cynnydd / Statws
	flwyddyn, a chwrdd â'r archwilwyr mewnl yn anffurfiol rhwng cyfarfodydd.	fydd y cyfarfod hwn yn cael ei gofnodi na'i weddarlledu. Mae'r cyfarfod preifat cyntaf wedi'i drefnu ar gyfer 18 Ebrill 2024, i'w gynnal yn dilyn y cyfarfod ffurfiol.	Archwilio Cymru Cadeirydd Unwaith y flwyddyn, gan ddechrau ym mis Ebrill 2024	Cynhaliwyd y cyfarfod preifat cyntaf ar 18 Ebrill 2024.
10	Ystyried cynhyrchu nodyn briffio byr gan y Cadeirydd ar ôl pob cyfarfod, yn crynhoi'r pwyntiau allweddol i'w rhannu gyda'r holl aelodau.	Bydd cofnodion sy'n canolbwyntio ar gamau gweithredu yn cynorthwyo'r Cadeirydd i baratoi nodyn briffio, os yw'n teimlo bod hynny'n angenrheidiol.	Cadeirydd	Wedi'i gwblhau. Mae'r Cadeirydd wedi cynhyrchu Nodyn Briffio ar gyfer y cyfarfod a gynhaliwyd ar 18 Ebrill 2024 a chafodd ei rannu ag Aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 28 Mai 2024.